

et Patrum in principio adducta. Nam duplex est similitudo Dei, una æquiparantiæ, alia participationis. Prior est impossibilis, posterior vero possibilis, et potest ordinate et inordinate appeti. Scripturæ igitur loquuntur de similitudine participata inordinate concupita, sic enim etiam dicunt hominem peccasse, appetendo similitudinem Dei, cum tamen constet, non naturalem similitudinem, quæ est per æqualitatem, seu æquiparantiam, appetiisse. Item ubi Scriptura magis declarat objectum superbiæ angelicæ, simul quorundam humanorum regum superbiam exaggerat, ut supra vidimus; ergo sicut respectu hominum non indicat appetitum æqualitatis cum Deo, sed nimiam cupiditatem imitandi excellentiam ejus, ita etiam de Angelo intelligendum est. Et in eodem sensu loquuntur ordinarie Patres, quod de cæteris præter Nazianzenum manifestum est. Verumtamen etiam ille non aliud intendit: præsertim cum in d. Orat. 27, solum dicit *Luciferum intolerandum existimasse, se, cum divinus esset, non Deum quoque existimari*. Ubi cum ait: *Cum divinus esset*, aperte fateatur Luciferum optime cognovisse, se tantum habere quamdam divinitatis participationem, hoc enim nomen *divini*, significat: excessivè autem appetendo existimari Deum, id est, coli, ac tractari, ac si esset Deus.

29. *Altera solutio pro nostra sententia.*—Unde ulterius addimus, duobus modis posse aliquem divinam æqualitatem appetere, scilicet, formaliter, et expresse tendendo in illam, tanquam in proprium objectum concupitum, vel tantum implicite, seu virtualiter, et secundum moralem imputationem. Priori modo neamus, dæmonem peccasse appetendo æqualitatem Dei. Neque Nazianzenus, vel alii Patres id asserere intenderunt. Posteriori autem modo dici potest Lucifer Dei æqualitatem appetiisse, quia, vel voluit aliquam excellentiam Dei propriam, non considerando illius proprietatem, et singularitatem, vel quia præter divinum ordinem, et pro sola suæ voluntatis mensura excellentiam appetiit, quod etiam in solum Deum convenire potest. Et in hoc sensu dicit Nazianzenus *appetiisse Luciferum regale solium, ac decus, ac subinde esse Deum*. Et similiter alii Patres dicunt appetiisse nulli subjici, quia ita se gessit, ac si nulli esset subjectus. Et idem est de similibus locutionibus. Neque hoc est mirum, quia omnis peccator dicitur in se constituere ultimum finem, et consequenter seipsum pro Deo habere: juxta illud Pauli ad Philip. 3: *Quorum Deus venter*

est, et illud Ephes. 5: *Avaritia, quæ est idolorum servitus*. Unde Anselmus, lib. de Similitudinibus, cap. 6 et 7, superbiam, quæ est initium omnis peccati, dicit esse propriam voluntatem. Multo autem specialiori ratione hæc dicuntur de superbo, qui excellentiam divinam inordinate affectat, et ob eam rem in suum honorem, et gloriam omnia refert, quod maxime fecisse Luciferum credendum est, ut ex discursu sequentium capitum magis explicabitur.

CAPUT XIII.

UTRUM PECCATUM LUCIFERI FUERIT CIRCA EXCELLENTIAM UNIONIS HYPOSTATICÆ ILLAM SUÆ NATURÆ INORDINATE APPETENDO.

1. *Duplex sensus in quæstione de possibili.*—*Ad primum sensum respondetur negative, si nulla detur in Angelo revelatio hujus mysterii.*—Punctum hoc prius de possibili disputandum est, et postea de facto, in his enim ex diversis principiis procedendum est: nam primum ratione potest investigari, et discuti, secundum autem ab auctoritate pendet, quamvis etiam conjecturæ in illo aliquid valere possint. Verumtamen etiam disputatio de possibili duplex esse potest. Nam disputari potest, an simpliciter, et absolute, nulloque statu rerum, vel in seipsis, vel in divina prædestinatione supposito, possibile fuerit in Lucifero hoc genus peccati: vel etiam potest interrogari, an supposito modo, quo Deus res Angelorum, et hominum prædestinavit, potuerit Angelus dicto modo peccare. In priori sensu videri potest hoc peccatum impossibile Angelo, quia non potuit Angelus circa illud objectum peccare, nisi cognitione unionis hypostaticæ supposita. Quomodo enim appeteret, quod non cognosceret, et bonum naturæ suæ conveniens apprehenderet. At vero talis cognitio erat impossibilis Angelo in sua natura simpliciter spectato; ergo. Hæc vero ratio recte quidem probat, non potuisse Angelum in pura natura spectatum circa hoc objectum peccare: quia per solam naturalem vim cognoscere non potuit illam unionem, ut possibilem, et consequenter nec ut sibi convenientem, ut in libro secundo dictum est. Nihilominus tamen inde non colligitur impossibilitas simpliciter, sed tantum ex suppositione talis status, utique quod Angelus sit in puris naturalibus, nullam habens revelationem talis mysterii: et hanc impossibilitatem plane confitemur, quia nec peccari potest sine cognitione, nec cognitio talis mysterii,

imo fortasse nec illius apprehensio sine aliqua revelatione haberi potest.

2. *Etiam supposita revelatione dicunt aliqui non posse Angelum in hoc peccare.*—*Impugnatur.*—Adhuc vero superest dubium posita revelatione: et ratio dubitandi est, quia, vel Angelus credit tali revelationi, vel non credit: si non credit, esto peccet per infidelitatem, vel etiam per alium modum superbiæ, ex qua hæresis nasci solet, nihilominus non peccaret per superbiam, illam excellentiam appetendo, quia supponitur judicare illam vanam et impossibilem per infidelitatem. Si autem Angelus fidem præbet revelationi: tunc aliqui dicunt, non potuisse omnino illam appetere, et consequenter neque circa illam per superbiam peccare. Assumptum probant, quia ille appetitus est contra naturale desiderium propriæ conservationis, quia per unionem hypostaticam destrueretur Angelus, qui illam appeteret: nam facta unione non maneret idem Angelus, qui illam appetierat, et sic illam appetendo, suam destructionem appeteret. Sed hæc assertio contra experientiam est: nam quilibet nostrum potest appetere unionem hypostaticam suæ naturæ cum divina persona, saltem affectu simplici, seu conditionato. Et ratio est, quia illa unio esset maxima perfectio propriæ naturæ, et sine errore judicatur possibilis, et maxime conveniens appetenti: quia melior illi esset habere suam naturam in Verbo Dei, vel alia Trinitatis persona, quam in proprio supposito. Et ratio objecta parvi est momenti: nam si Deus assumeret meam naturam, ego ipse revera manerem, quia remaneret eadem individua natura, licet in diversa persona, quod non obstat, quominus maneat idem numero homo, juxta probabiliorum doctrinam. Nec refert, quod non maneret eadem persona, quia per hoc solum variaretur in me quidem modus existendi meæ naturæ, et loco illius daretur modus unionis cum divina persona, qui longe excellentior est, et secum quam plures perfectiones affert. Et ideo etiam naturali actu, id est, viribus liberi arbitrii elicito, posset Angelus illum modum existendi suæ naturæ appetere, et propriæ subsistentiæ illum præferre.

3. *Aliorum fundamentum.*—*Nihil conficit.*—Hinc vero dixerunt alii, licet potuerit Angelus illud bonum sibi appetere, non tamen in eo peccare, quia ille appetitus non esset malus, neque peccatum, quia est de bono honestissimo, et maxime amabile propter seipsum. Item, quia appetere sanctitatem bonum est: at vero appetitus unionis hypostaticæ est appetitus

maximæ sanctitatis, innocentiae, et cujusdam impeccabilitatis per gratiam possibilis. Item non esset Angelus tam stolidus, ut appeteret bonum illud tanquam propriis viribus acquirendum, vel promerendum, quia hoc sine magno errore naturali lumini contrarium judicare non posset: desiderando autem beneficium illud ex Dei potentia, et liberalitate, nihil peccaret; ergo. Verumtamen his rationibus ad summum probatur appetitum unionis hypostaticæ non esse intrinsece, ac per se malum, ac proinde posse haberi sine ullo peccato, quod libenter admittimus; tum propter rationes factas, tum quia esse posset talis appetitus ex honestissimo motivo, quale est propter majorem unionem cum Deo, vel propter majorem elongationem a peccato, vel propter majorem Dei cognitionem, vel similis, quæ facile excogitari possunt: sic enim supra dicebamus, posse hominem sine peccato appetere conditionate quasdam proprietates Dei simpliciter impossibiles creaturæ, ut elicere actum amoris Dei infinite intensum, vel ad hunc finem cognoscere Deum, quantum cognoscibilis est, vel habere impotentiam naturalem peccandi, salva libertate, etc. Nihilominus tamen non probat illa ratio non posse illum appetitum esse malum, et peccatum, ut statim explicabimus.

4. *Aliud quorundam fundamentum.*—*Impugnatur.*—Tertio enim dixerunt alii (ut fertur) illum appetitum esse quidem posse cum peccato, non tamen unquam fore peccatum superbiæ. Declarant, quia ille appetitus solum potest esse malus, si a Deo prohibeatur positiva lege, quia ex sola rei natura non est præceptum illum appetitum prohibens: at vero posita prohibitione peccatum contra illam non esset superbia, sed esset, vel in obedientia, vel nimius amor sui. Sed in hoc dicendi modo aliqua falsa continentur. Unum est, appetitum unionis hypostaticæ, seclusa positiva prohibitione Dei, non posse esse malum. Probat namque oppositum, quia sine tali prohibitione posset appeti ex motivo rectæ rationi contrario: ut si Angelus appeteret illam unionem, ut aliis omnibus dominaretur, vel ut divinis honoribus frueretur: sine dubio talis appetitus esset malus, non quia prohibitus, sed potius prohibitus, quia malus, ac subinde non positiva prohibitione, sed naturali. Simili modo esset malus, si in contemptum aliorum haberetur, ut esset in Angelo, si in contemptum humanæ naturæ sibi illam unionem appetisset, sicut multi credunt in facti contingentia

evenisse. Unde colligitur secundo falsum esse dicere, non posse in tali affectu malitiam superbiam inveniri: quia talis appetitus unionis hypostaticæ sub tali motivo gravissima superbia est. Probatur, quia ipsa unio est magna excellentia, et ex quocumque illorum motorum appetitur, sub ratione inordinatæ excellentiæ amabitur, ut per se patet. Denique falsum est non potuisse esse peccatum superbiam, etiamsi esset malum, quia prohibitum lege divina positiva. Quia etiamsi demus, appetere Episcopatum, non esse per se et intrinsece malum nihilominus, si Deus ex principali intentione vitandi ambitionem, et superbiam, illum appetitum prohiberet, transgressio illius legis esset superbia: ita ergo esse posset in præsentia materia: et ratio generalis est, quia lex positiva constituit actum in specie virtutis, ad quam materia legis, et intentio legislatoris præcipue pertinet, ut ex materia de legibus supponimus. Igitur ex parte materiæ seu objecti, non repugnat hunc appetitum esse peccatum superbiam, sive legi naturali, sive positivæ contrarium.

5. *Secundus sensus questionis de possibili sententia prima negativa probatur primo.* — Superest dicendum de altero sensu questionis, etiam de possibili, an scilicet supposito modo, quo Deus prædestinavit hoc mysterium, potuerit esse objectum, vel occasio superbiam in Lucifero? Multi ex theologis affirmant in hoc sensu fuisse impossibile Luciferi peccatum fuisse in appetitu unionis hypostaticæ. Fundamentum præcipuum est, quia juxta opinionem, quam multi D. Thomæ attribuunt, Deus secundum ordinem rationis prædestinavit Incarnationem post peccatum Luciferi absolute prævisum; ergo non potuit Luciferi peccatum habere pro objecto Incarnationem, supposita Dei præscientia et prædestinatione. Antecedens probatur, quia Deus non præordinavit Incarnationem, nisi post prævium peccatum Adæ, quia principaliter, et quasi adæquate in remedium illis præordinata est: ita ut si Adam non peccasset, ex vi præsentis decreti prædestinatio non fieret, ut auctores hujus opinionis contendunt: sed peccatum Adæ supponit peccatum Angelorum ordine causalitatis, quia malus Angelus fuit causa inducens hominem ad peccandum: ergo a fortiori peccatum Angeli præcessit in prævisione divina voluntatem Incarnationis; ergo non potuit Incarnatio esse objectum ejus. Prima vero consequentia per se satis clara videtur. Quia Angelus non potuit circa Incarnationem versari, nisi postquam

illi revelata est: ergo si peccatum Angeli habuisset pro objecto Incarnationem, non potuisset peccatum Angeli prævideri, nisi prævisa revelatione Incarnationis illi facta: sed revelatio Incarnationis supponit voluntatem Dei præordinantem illam, quia Incarnatio non est revelata Angelis, ut possibilis tantum, sed ut futura, et ordinata, ac volita a Deo, in humana natura. Ergo, stante divina prædestinatione, impossibile fuit, ut hypostatica unio primum objectum superbiam angelicæ fuerit.

6. *Probatur secundo.* — Et augetur difficultas: nam unio hypostatica revelata est Angelis, ut jam existens in æternitate sub absoluto decreto voluntatis Dei volentis, ut fieret in humana natura, et ab omnibus supponitur, et supra, in libro secundo, probatum est: ergo impossibile fuit, Angelum illam sibi appetere per superbiam. Probatur consequentia, quia talis appetitus errorem aliquem necessario supponeret in mente Angeli. Primo quidem, quia judicare debuit esse sibi possibilem, ut illam possit appetere: jam vero non poterat judicare illam sibi esse possibilem sine errore, quia licet absolute sit possibilis, nihilominus facta tali suppositione divini decreti, impossibile erat illam consequi, quia non poterat divinum decretum mutari; ergo non potuit Angelus illam appetere, nisi per errorem conando contra divinum decretum, existimandoque, se posse illam consequi, non obstante Dei voluntate. Dicitur fortasse potuisse illam appetere simplici affectu, seu velleitate conditionata. Sed contra hoc obstant dicta in superiori capite, quibus ostensum est, superbiam Angeli in appetitu aliquo modo operativo, et tendente ad consecutionem, esse constituentem. Et præterea necessarium fuit judicium, quo Angelus sibi persuaderet, talem unionem sibi esse magis convenientem, imo etiam debitam, vel simpliciter, vel comparatione hominis, et Deum sibi facere injuriam præferendo humanam naturam suæ in collatione tantæ dignitatis. Quæ omnia judicia erronea sunt, etiam contra naturale lumen intellectus. Sicut ergo tale judicium Angelus habere non potuit, ita neque peccatum, quod illud supponit. Denique si quo modo potuisset Angelus peccare circa Incarnationem sic revelatam, magis id fuisset per peccatum invidia, quam superbiam utique indigne ferendo, quod humanæ naturæ tale donum esset conferendum, et non angelicæ, et tristitia inde concipiendo, quod peccatum magis charitati, quam humilitati opponitur, et prædicta judicia falsa non supponit.

7. *Secunda et vera sententia affirmativa.* — *Probatur et respondetur primo fundamento contrariorum.* — Nihilominus dicendum est, etiam supposito decreto divinæ voluntatis, prout illud de facto habuit, potuisse Luciferum per superbiam in appetitu Incarnationis peccare. Hoc supponunt omnes, qui docent, ita de facto peccasse, quos statim referam, et aliqui negantes factum, potestatem non negant. Probaturque facile respondendo ad duas difficultates tactas. Nam, quod attinet ad primam, probabilius credimus, Christum fuisse primum in toto ordine prædestinationis divinæ, atque ita ante Luciferum fuisse Christum prædestinatum, ut hominem, ad esse filii Dei, seu humanitatem ejus ad unionem hypostaticam fuisse absolute præordinatam. De quo puncto in tomo primo, de Incarnatione copiose disputatum est. Hoc ergo fundamento posito, per se notum est, propositum divinum de unione hypostatica faciendâ, præcessisse ordine rationis præscientiam peccati Angelorum, quia præcessit etiam decretum creandi Angelos, quod fuit ratione prius, quam præscientia peccati ipsorum. Ergo a fortiori Christus præordinatus est independentem a peccato Angelorum, et ante illius prævisionem. Unde ulterius evidenter concluditur, ex parte ordinis divinæ prædestinationis, nihil obesse, quominus Christus prædestinatus, et Lucifero revelatus, potuerit esse objectum peccati ejus.

8. *Respondent alii secundo.* — Imo addunt aliqui, etiam si verum esset Christum fuisse prædestinatum quodammodo dependenter a peccato Angelorum et hominum, ita ut si Adam non fuisset peccaturus, Christus non esset venturus, nihilominus potuisse Angelos per occasionem Incarnationis sibi revelatæ, superbe se efferendo, et humanæ naturæ invidendo, peccare. Quia non obstante præordinatione Incarnationis in remedium peccati generis humani, potuit Christus esse primus prædestinatus, quia decretum de Incarnatione non supposuit necessario præscientiam absolutam peccati futuri, sive in homine, sive in Angelo: sed solam conditionatam scientiam, quæ optime potuit secundum rationem præcedere dictum Incarnationis propositum absolutum. Nam per illam scientiam potuit Deus præscire, quod si Luciferum crearet, eique revelaret Verbum suum, assumpturum humanitatem, ac propterea ei præciperet, ut venturum Christum Deum hominem adoraret, et tanquam caput recognosceret, inde sumpturum fuisse Luciferum occasionem superbiendi, et repugnandi: et

consequenter potuit simul præscire, quod si post Angelos hominem in tali statu crearet, eique præceptum imponeret, esset ab Angelo jam occasione incarnationis lapsus, tentandus, et vincendus. Et nihilominus cum tota hac præscientia conditionata potuit Deus habere primum decretum, quo voluit Verbum carnem fieri: et statim velle creare Angelos, priusquam mysterium Incarnationis exequeretur, et illud revelare Angelis, permittendo Luciferi lapsum ex occasione ejusdem mysterii, et revelationis ejus futurum, ac deinde velle creare hominem, permittendo ejus tentationem, et lapsum; ergo absolute fuit possibile Christum esse prædestinatum occasione peccati futuri in genere humano, et in eo introducti per occasionem peccati Angelorum: et nihilominus, quod peccatum Angelorum ex occasione Christi eis revelati eveniret: quia totus ille prædestinationis ordo ante præscientiam absolutam alicujus peccati futuri consistere potuit.

9. *Hæc solutio quoad præsentem questionem admittitur.* — *Quoad aliam partem rejicitur.* — Et hæc quidem sententia quoad distinctionem scientiæ conditionatæ et absolutæ, prout in præsentia applicatur, non displicet in eo, quod asserit, Christum fuisse prædestinatum post talem præscientiam, et nihilominus esse potuisse objectum angelicæ superbiam. Imo illud verissimum credimus: quia scientia Dei conditionata supponit objectum sub conditione futurum, et illo supposito naturalis est, et quasi mere speculativa et extrinseca, quæ rei possibilitatem non aufert, nec contingentiam mutat, et ideo si præcisa conditionata scientia, ex se possibile fuit Angelum peccare circa Incarnationem a Deo prædestinatam, ipsique Angelo revelatam, quod illa revelatio, et prædestinatio Incarnationis supponat præscientiam conditionatam peccati futuri sub conditione tali, non aufert ab Angelo potestatem peccandi circa tale objectum. In eo vero, quod illa sententia dicit, vel supponit potuisse Christum prædestinari in primo signo, vel ante omnes electos, vel etiam simul ratione cum omnibus illis et prius dignitate, et ordine causalitatis; et nihilominus prædestinari occasione peccati, ac dependenter in aliquo genere ab illo: et quod auctores illius sententiæ consequenter dicere solent, æque primo fuisse Christum prædestinatum, ut esset Deus homo, et ut esset hominum redemptor, et ideo fuisse permissum peccatum Adæ, ut Christus materiam haberet redemptionis. In his (inquam) licet fortasse in se probabilia sint, nunquam illi sententiæ assen-

tire potui, et ideo absolute censeo, quod licet non fuisset Adam peccaturus, unio Verbi in humana natura fieret, licet officium redemptoris non assumeret. Hæc vero disputatio nunc necessaria non est, quia etiamsi Christus in primo signo fuisset prædestinatus, ut redemptor, certum est, non fuisse Angelis viatoribus sub illa ratione revelatum, sed tantum sub ratione hominis Dei futuri caput omnium hominum et Angelorum, et ab utrisque, ut Dominum colendum et adorandum, sicut de homine in statu Innocentiæ docuit D. Thomas 2, 2, quæst. 2, art. 7, estque eadem ratio de Angelis, ut ibid. ad 1, significat. Unde etiam supponimus, Angelos de facto non potuisse in principio peccare circa Christum, ut redemptorem, sed tantum ut excellentiam Dei et hominis habiturum; et ita non procedit ullo modo in nostra sententia illa prima difficultas.

10. *Ad secundum fundamentum.* — Ad secundam vero de errore, dicimus, ad peccandum hoc genere superbiæ non fuisse necessarium iudicium aliquod erroneum, aut speculative falsum, sed iudicium practicum imprudens, seu inconsideratum fuisse sufficiens. Nam ut Lucifer excellentiam hypostaticæ unionis appetere, satis fuit, ut illam simpliciter possibilem, et sibi maxime convenientem esse iudicaret; nam objectum sic propositum ad voluntatem movendam erat sufficiens, et voluntas pro libertate sua potuit ad illud se determinare. Illud autem iudicium nullum involvit errorem, ut ex dictis manifestum est. Nec obstat, quod Deus absoluto decreto voluntatis suæ, humanam, et non angelicam naturam assumere stauisset, et hoc revelaverit Lucifero, et ipse id crediderit, quia hoc non obstante potuit Lucifer non conformare suam voluntatem divinæ, et sibi appetere, quod Deus ipsi dare volebat: quia totum hoc cadit sub libertatem voluntatis nimium se amantis. Nec ad habendum illum affectum necessaria erat falsa existimatio, quod tale bonum sine Deo, vel contra ejus voluntatem obtineri posset: nam sufficiebat fortis existimatio proprii commodi, ad illud sibi appetendum toto affectu, indigne ferendo, quod Deus illud sibi denegaret, non considerando esse durum, et inutile contra stimulum calcitrare. Nec etiam oportuit iudicare formaliter (ut sic dicam) Deum esse injustum, aut contra rationem agere, præferendo in ea dignitate naturam humanam angelicæ, et hanc illi subjiciendo: nec etiam existimare oportuit esse in se melius, vel in ordine ad quoscumque alios fines convenientius, angelicam naturam assu-

mere, quam humanam; sed satis, superque fuit, ab his omnibus objectis, et considerationibus oculos cordis claudere, et tota intentione considerare dignitatem illam sibi convenientissimam esse, et ratione suæ naturalis existentia, quasi debitam, et alium ordinem a Deo præscriptum, quasi in vilipendium, et contemptum suæ naturæ cedere. Quæ omnia potuit Lucifer, vel explicite, vel saltem implicite iudicare sine proprio speculativo errore, præcise spectando congruitatem illam, quæ ex parte excellentioris naturæ resultare potest, et quid sibi esset commodius, indeque præcipitando iudicium practicum, et consequenter affectum in tali commo suo, tanquam in ultimo fine constituendo. Ac denique quamvis verum sit, actum illum appetendi non potuisse esse per modum volitionis omnino absolutæ, facta suppositione contrariæ voluntatis divinæ; nihilominus non esset pure simplex complacentia, sicut circa æqualitatem divinam esse potuisset; quia divina æqualitas est simpliciter impossibilis, unio autem hypostatica est simpliciter possibilis, et impossibilitas, quæ ex decreto Dei nascitur, est per accidens: et ideo ab hac suppositione præscindendo, et rei possibilitatem, et excellentiam intuendo, potuit Lucifer, quantum in ipso erat, ex determinatione suæ voluntatis habere desiderium efficacem, et ad executionem tendens. Cujus signum est, quia ex vi talis affectus repugnaret, quantum posset voluntati divinæ, et nollet Christo voluntarie subdi: vel illum, ut caput, et dominum voluntarie recognoscere. His ergo modis possibile fuit, et contingens hoc genus superbiæ, etiamsi ordo divinæ prædestinationis, qui in Deo fuit, supponatur.

11. *Tractatur jam quæstio de facto.* — *Prima sententia negativa probatur.* — Tertio igitur loco superest porposita quæstio, quæ tantum est de facto, an scilicet in facti contingentia hujusmodi fuerit peccatum Luciferi. In quo puncto aliqui moderni theologi dicunt, etiamsi possibile fuerit tale genus peccati, tamen non esse asserendum de facto ita peccasse Luciferum. Ratio est, quia nullum extat fundamentum ad hoc asserendum; ergo affirmari non potest. Antecedens probatur, quia cum quæstio sit de præterita, quæ in facti contingentia consistit, non potest per rationem ostendi. Neque etiam habemus testes, per quos tale factum probemus, quia in Scriptura, vel Patribus, nihil de hac re habemus. Nam quædam testimonia, quæ afferri solent, vel ex sacra Scriptura, vel ex Patribus, male inducuntur,

et nihil probant. Quin potius interdum Scriptura indicat, adventum Christi supposuisse malitiam diaboli ut cum Joan. 1, Canon., c. 3, dicit: *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli*, et Paulus, ad Hebr. 2, ait, Christum carni et sanguini participasse, *ut destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolum*. Ergo non Christi adventus fuit occasio primæ ruinæ diaboli, sed potius e contrario, ruina Luciferi occasionem Christi adventus præbuit.

12. *Confirmatur.* — Et confirmari hoc potest, quia ille modus peccandi, supponit habuisse Angelos in via peculiare præceptum adorandi Christum Dominum Deum hominem, et peccasse nolendo exequi tale præceptum: at vero illud suppositum est contra Patres: Chrysostomus enim id negat, hom. 1, de Lapsu primi hominis, ubi assignat in hoc differentiationem inter hominem et Angelum, quod ille contra positivum præceptum, hic non habens præceptum positivum peccavit, et idem sentit in hom. de Adam et Eva. Et iudicat Origenes, lib. 3, in ad Rom. 3, prope medium, circa illa verba: *Scimus, quia quæcumque lex loquitur, etc.*, quatenus ex peccato Angelorum colligit, eos esse subjectos legi naturali, quæ illatio bona non esset, nisi supponeret, Angelos non habuisse positivam legem. Accedit, quod si peccatum Angeli contra tale præceptum fuisset, esset omissionis, quod theologi non admittunt. Unde tandem confirmatur, quia antiqui theologi non solum hujusmodi peccatum non attribuerunt Angelo, verum etiam neque de illo quæstionem moverunt.

13. *Secunda sententia affirmativa.* — Nihilominus valde probabilis est sententia credens, Luciferum de facto peccasse per superbiam, appetendo hypostaticam unionem, et a principio adversarium Christi fuisse. Hanc sententiam absolute docuerunt Viguerius, in Inst. Theol., cap. 3, § 2, vers. 15, Jacob de Valentia, in id Psal. 83: *Exurge Deus, et judica causam tuam, et in Psal. 102, Catherinus, Opusc. de Gloria honorum Angelorum, et lapsu mal., et Genes. 3, in princ., Naclantius, ad Ephes. 3.* Eam vero, ut inter cæteras æque, vel magis probabilem defendit Ascanius Martinus, in Gloss. mag., Genes. 4, sub tit. de Bello angelico, et fere idem habet Malonius 2, d. 6, disp. 2, concl. 7, licet postea aliam opinionem vocet probabiliorē, de qua infra dicemus, et idem sentit Molina, 1 p., quæst. 63, art. 3, memb. 5, sequitur Ruardus, art. 8, circa princ., Dionysius etiam Carthusianus, in 2,

dist. q. 1 § *Amplius si quis hanc attingens opinionem*, solum ait, nihil esse temere asserendum. Citari etiam solet Guilielmus Parisiensis, in lib. 2, de Univer., part. 2 principali, et parte illius prima, quia, c. 106, videtur aliquo modo sequi opinionem Bernardi, tamen, c. 110 et sequentibus, tractans latissime hanc materiam, nihil peculiare de hac opinione dicit. Apertius sequitur opinionem Bernardi, Alexandri, Alensis, 3 p., q. 2 memb. 13, quam paulo post declarabimus. Atque hanc opinionem attingi in 1 tom., 3 p., disp. 42, sect. 4, eamque gravium auctorum, et valde verisimilem esse dixi, eodemque modo de illa nunc censeo. Fateor enim non esse certam, quia nec ex Scriptura vel Patribus sufficienter ostenditur, nec ratione convinci potest, quod de omnibus opinionibus, quæ in hoc puncto probabiles censentur, dici potest: nihilominus tamen inter eas huic tanquam probabiliori libenter adhaereo: quia nulla est, quæ in Scriptura vel Patribus magis insinuetur, aut verbis eorum magis accommodetur, vel tot conjecturis, et congruentiis verisimilior fiat.

14. *Probatur primo ex Scriptura et Patribus.* — Primo ergo verba Prophetarum, quæ de peccato Luciferi a Patribus communiter exponuntur, ut supra vidimus, sine ulla vi, aut coactione, imo cum majore verborum proprietate, et simpliciori sensu ad hanc sententiam accommodantur. Nullus enim præter Christum sine arrogantia, vel rapina, dicere cum proprietate potuit illa verba Isaïæ 14: *In caelum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedeo in monte testamenti, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* Ergo nullus affectus superbiæ Luciferi melius per illa verba significatur, quam appetitus dignitatis Christi per hypostaticam unionem. Similiter verba Ezech. 28, *Diavisti: Deus ego sum, et in cathedra Dei sedi*, cum omni veritate, et humilitate a Christo dici potuissent; ergo superbia Luciferi in appetenda cathedra hypostaticæ unionis, per eadem verba aptissime explicatur. Quibus sequentia consonant, *Cum sis homo, et non Deus, dedisti cor tuum, quasi cor Dei*, et infra, *elevatum est cor tuum, quasi cor Dei*. Nam sicut per unionem hypostaticam exaltatum est cor hominis, ut sit cor Dei, ita per superbum appetitum illius unionis elevatur voluntas creata, ut quasi voluntas Dei esse concupiscat.

15. *Confirmatur.* — Præterea induci merito possunt verba Christi, Joan. 8, ad Judæos, dicens: *Vos ex patre diabolo estis, et desideria*